

PROSTÉ MOTIVY

*Dám vám to, jak to v torbě mám.
Mnohé se k sobě nebodí —
však co mi po tom! Radím vám,
vy žpív, bled' si každý sám,
jak u hobo kde počbodi.*

JARNI

28

Byla to zima překrásná!
 Kolkolem všude božský klid —
 ta příroda v kámen spoutána,
 zněmělý všecken, všecken lid.

5 Ach zas je po všem! Pojednou
 vejskly si větry, zvlhnul vzduch,
 a po kraji dříve tichounkém
 šílený víří jarní ruch.

10 Nevrle hledím oknem ven —
 nechte mně led můj, nechte sníh —
 vždyť nechápu více, nač ten rej,
 k čemu ta vřava, spěch a smích!

15 Do větrů, deštů šlechavých
 obrací člověk smavou líc,
 i vrána té bouři stříkavé
 s jasáním křídly bije vstříc!

Binokl na očích, v ruce hůl
 kráčím si květnatým dolem,
 vážně jdu, jako bych neviděl,
 jaro co tropí zde kolem.

5 Vždyť je to všechno zas navlas tak
 jako před čtyřceti lety —
 po nebi známý ten ptákův zpěv,
 po stromech známé ty květy!

10 Zase kol děvčátek skotačí
 hošíci nezralých boků;
 děvčátka písničky zpívají
 tištěné tohoto roku.

15 Není, ach není v tom postupu,
 všechno jde dávným svým krokem —
 bojím se, jenom my starší že
 moudříme každičkým rokem!

20 Bojím se, tak že to bude už
 do světa skonání všude,
 jaro že povždy ty květy své,
 mládí své písňě mít bude!

Kráčím kol hochů a děvčátek,
 šveholem, zpěvem až zmámen,
 binokl na očích, v ruce hůl,
 s nehybnou tváří co kámen.

Ted v zrcadlo hledím a sobě v zrak,
 a studuju vlastní své rysy:
 ach vidím, že vskutku jsem ještě živ —
 já zapomněl umřít kdysi.

5 Však vypadám! Na sklo ať nadychám
 a jak chci je hedvábem stírám —
 pleť zvětralá, zmodralý, suchý ret,
 a v zkalené oko jen zírám.

10 Ach vypadám! Jak bych byl v almaře,
 to po jara, po léta zpátky,
 kdes visel, a ve vzduchu trouchnivém
 tak vyšel již z módy i látky.

15 Mé vlasy a vousy jsou chvějná chmýř,
 jak moly bych kolem byl splašil,
 a kdybych se potkal — já vyhnou se,
 jen abych se nepoprášil.

Já zanevřel na svět a v samotu
hor zanesl šedou svou chmúru.
Však jaro svou dcerušku navedlo:
„Jdi pomalu k němu vzhůru!“

5 A dceruška Zeleň hned šla a šla,
a žebroní s slzičkou v oku —
co dělat s tím nevinným dítětem!
jdu — po jeho jdu už boku.

10 Kde který je strom, honem setřásá
mně na ruce květy své svěží,
kde které je žitečko na poli,
mně radostně v ústret běží.

15 Kde který je ve větvích zpěvný pták,
mně nad hlavou písničku zvoní,
kde který si povídá šumný les,
hned tichne a mně se kloní.

20 Jsem pohnut. „No víte, ta srdečnost
— to musím říct — ta je vám ku cti!
Kdo miluje člověka rádného,
tou láskou i sebe uctí.

Já v prsa si zkoumavě nahlédám
a šedou tu chmúru v nich plaším —
no víte co? — já se vám poddávám:
jsem tedy zas letos vaším!“

25 Jak pahrbek vedle to uslyšel,
hned radostí na nebe ječí:
„Vem honem svůj bukáč a dělej hrom,
ať sláva je ještě větší!“

Co už v tom mém živobytí dnů mi jako tráva svadlo,
co už mi tu povyrostlých, porozvítých květů spadlo!

Co se písní v hrdle zalklo, tužeb marně zaplanulo,
co mi vzdechů odvanulo a co slzí zakanulo!

A přec, sotva po noci že šero nový den mi věstí,
volám do mrákavé dálí: „Kde jsi — kde, ty moje štěstí!?”

Kde jsem se to octnul! Večeरné ve zahradě:
 ženských tu naseto valné jak ku poradě,
 a vedle nich, kolem nich hemží se děti —
 jak vřešti, jak piští to lidské smetí! —
 a já tu prostřed sedím!

5

Ach — hlava jde kolem, sluch můj je rozechvělý,
 zrak můj už znaven a mozek už zmámen celý —
 vše točí se, běhá a tančí a skáče,
 vzduch plný je výskotu, smíchu, pláče —
 protivné, děsné hlasy!

10

A ted — je to drzost! Dvouleté asi robě
 chytlo mou nohu a opřelo ručky obě —
 ne! namísto kloubů mu důlky v nich sedí! —
 a pitomě, tázavě na mne hledí
 veliké, modré oči.

15

Mám trestat je rukou? Houknutím zahnat robě?
 Rozpaky rostou, já nevím co počít sobě —
 a pojednou — pravím vám, znenadání,
 jak stalo se, neví snad pánbůh ani —
 držím to dítě v klíně.

20

A tisknu je k sobě — měkké mu hladím vlásky,
 hlasem pak kdysi jak za doby první lásky,
 když panence vyznání činil jsem štkavě,
 ted tážu se plaše a zajikavě:
 „Děťátko, máš mne rádo?“

25

Mně dech se v hrdle ouží
 a oči mne tak tlačí,
 a teskno je mi do hlubin mé duše,
 ba myslím věru, že je mi až k pláči!

5 Snad je tak děčku zrána,
 když z nočních mrákot vstává,
 a s pláčem šíji matky své ovíjí,
 až srdcečko mu v řadrech usedává.

10 Snad je tak louce z jara,
 když nad ní slunce svítne,
 a po travině, mladé po rostlině
 zas první rosy visí perly třpytné.

Jsem zaleknut, jako bych při hříchu
 byl pojednou přistihnut býval,
 však stalo se, od let co nestalo —
 já věru teď nahlas si zpíval!

5 Vždyť ale snad sám za to nemohu,
 proč tedy ta vzápětí tiseň?
 Jak padl mi jara květ do oka,
 tak do duše národní píseň!

10 Ach, sladká nota!
 Nechť třeba se tesknota v prsou šíří,
 ta písnička znovu zas hrdlem vříší,
 až zaklokotá.

15 Jsem ptákem v kleci:
 když přistoupíš, v strachu on sem tam lítí,
 však z hrdélka píseň už porozvítá
 se tlačí přeci.

(Po přelidnění čudských písni národních)

5 Ty srdce lidské, mistře zpěvů všech,
tak rád bych zpívat uměl!
A jdu se tebe poopat,
kdy zpěv má jenom šepotat,
kdy líp zas, aby šuměl?

10 „Když cestou člověk kráčí znavený
a tíž mu hlavu střásá,
mdlý jeho krok a bledá líc —
tvůj ret se rozpěj víc a víc,
až zvonem pozajásá.

Však když jde vandrovník kol veselý,
má v oku plno smíchu
a na rtu písni bujných rej —
tvůj ret pak jenom šepotej
a píseň vlň se v tichu.“

Bud požehnán, ty lístku první,
jenž ve smaragdu bujně zdobě
jsi zrak můj s životem zas spoutal
po té tak teskně dlouhé době!

5 Bud požehnána, písni první,
jež vylétla z lesního houští
a zvonkovou svou manu sila
po srdce mého zprahlé poušti!

10 Bud požehnán, paprsku první,
jenž s oblohy v má prsa skanul —
vždyť tebou duch můj ztrouchnivělý
zas v tichý modrý plamen vzplanul!

15 A je mně teď, jak vzduch by nesl
na vlažných vlnách bájně hlasy,
jak po slunce by zlatých prškách
se třepotaly dávné časy.

20 Jak kolem hlavy šplounaly by
zas dětské písň, smavé zkázky,
jak žila by zas matka moje
a hladila mi černé vlásky.

Jak by se ke mně naklonila :
„Jsi mi tak bledý, dobrý hochu,
hled, kolem vše se směje, volá —
jdi, dítě, ven a hraj si trochu.“

Hej uvidíš, přírodo, uvidíš,
 my ještě cos vyvedem spolu —
 tys od kořen do vršku změněna,
 já od hlavy po patu dolů!

5 Můj krok je tak lehký a v nohou mám
 ted' jakousi žilečku hravou :
 kde mohu jít po rádně pěšíkou,
 já brouzdám se vedle ní travou ;

10 kde potkám se s bublavým potůčkem,
 hned chvilku s ním v hovoru chodím ;
 kde zahlídnu lučinu, na pozdrav
 již klobouk svůj do výše hodím.

15 Když květe mi na cestě mladý strom,
 já pochvalně po pni jej hladím,
 a zpívá-li na větví pěkný pták,
 já pod ním svůj baryton ladím.

20 Ať dělám co dělám, ať jdu kam jdu,
 já musím mít nějakou hračku —
 ted sloupnul jsem s rozvité růže list
 a pískám naň odrhovačku !

Kdykoli ptala se babička:
 „Nuž — jakoupak chcete dneska?“
 již volal jsem: „ „ „ O malém Palečku,
 ach, babičko, ta je hezka!“ “

5 Pánbůh ví, proč jsem se myšlel vždy
 sám Palečka ve podobě,
 a proč jsem vždy sousedku Márinku
 si v pohádce pojil k sobě!

10 Na jejím bělostném rameni
 jsem v myšlenkách sídlo své mýval,
 či z řader jí, ukryt v nich po bradu,
 jsem na svět se ven usmýval.

(Motiv dívčí)

Jaro se ozvalo ve prsou,
srdce tak buší a tepe,
že dívčice naslouchá, zdát se jí,
někdo že na dvéře klepe.

5 Skočila, za kliku chytila —
zavanul větríček chladný —
již klika zas cvakla a dívčice
zavzdychla: „Ba ještě žádný!“

Zem, sotva ji sluníčko ohřeje,
 již do barev, do zvuků vzkvítá —
 a sotvaže srdce mé ožije,
 již touha mu lesklými nitěmi,
 5 a milost mu zlatými sítěmi
 zas nanovo osidla splítá.

Jak padl mi jara květ do oka,
 jak do sluchu národní píseň —
 tak padlo mi děvčátko na prsa,
 10 s ním celá ta zaleklá, šveholná,
 ta sladká a náhle zas úbolná,
 ta bývalá lásky tiseň.

(Teréza)

Ty utýráš mne chladem svým,
 ty umučíš mne vzdorem —
 já chvěju se, že svatá tvá
 je ve všem tvojím vzorem:
 5 Teréza à Gesu.

Ta byla krásna, světa div!
 A zbožna byla! Znáš-li,
 když umřela, že v srdci jí
 pak crucifixum našli —
 10 Teréze à Gesu?

Tys krásna jak ta Španělka
 a žití ach tak ctného —
 až umřeš, najdou v srdci tvém
 mne ukřížovaného —
 15 Terézo à Gesu!

Zem, sotva ji sluníčko ohřeje,
 již do barev, do zvuků vzkvítá —
 a sotvaže srdce mé ožije,
 již touha mu lesklými nitěmi,
 5 a milost mu zlatými sítěmi
 zas nanovo osidla splítá.

Jak padl mi jara květ do oka,
 jak do sluchu národní píseň —
 tak padlo mi děvčátko na prsa,
 10 s ním celá ta zaleklá, šveholná,
 ta sladká a náhle zas úbolná,
 ta bývalá lásky tiseň.

(Teréze)

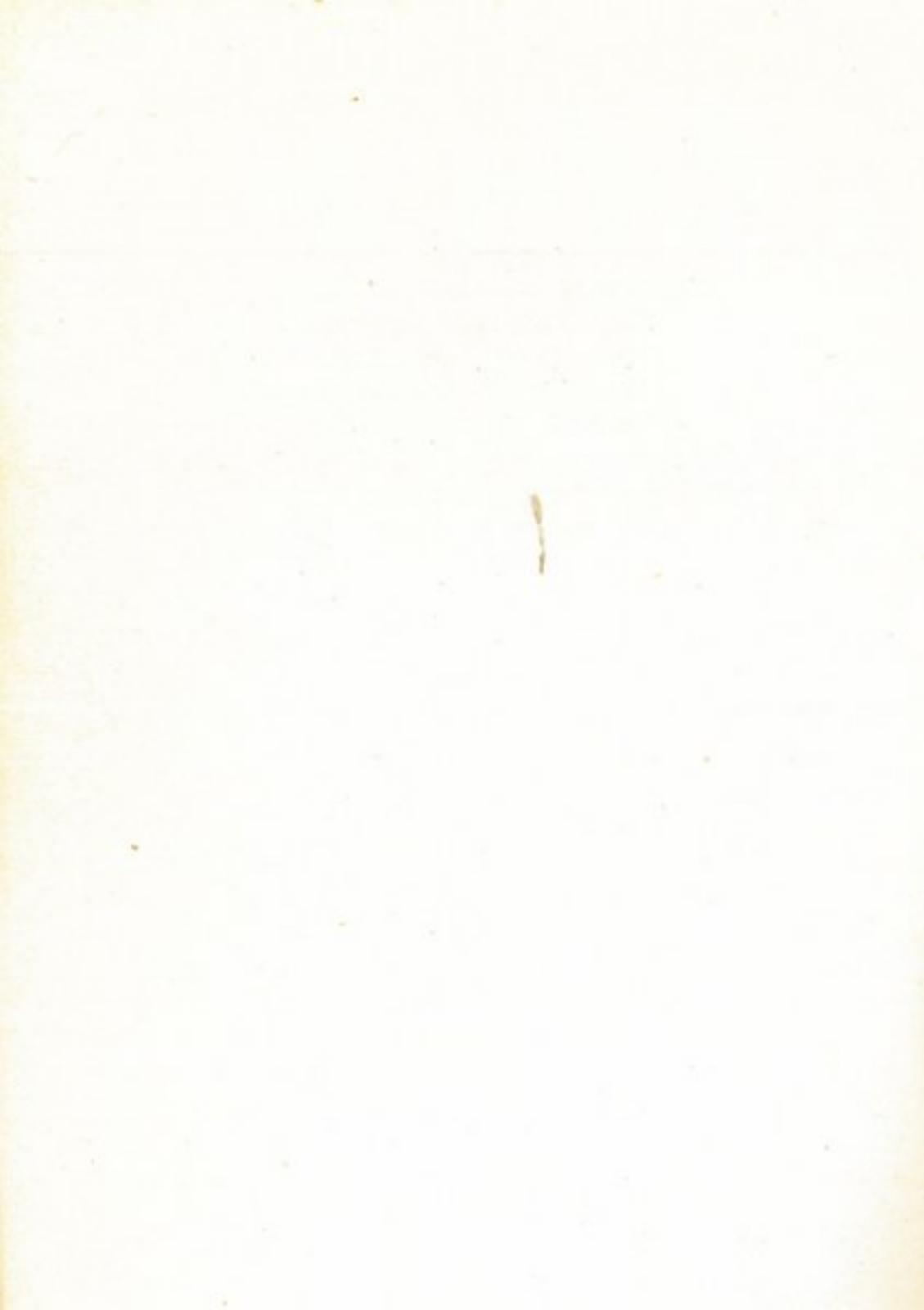
Ty utýráš mne chladem svým,
 ty umučíš mne vzdorem —
 já chvěju se, že svatá tvá
 je ve všem tvojím vzorem:
5
 Teréza à Gesu.

Ta byla krásna, světa div!
 A zbožna byla! Znáš-li,
 když umřela, že v srdci jí
 pak crucifixum našli —
10
 Teréze à Gesu?

Tys krásna jak ta Španělka
 a žití ach tak ctného —
 až umřeš, najdou v srdci tvém
 mne ukřížovaného —
15
 Terézo à Gesu!

LETNI

Již lučina je zkosená,
jaká to, jaká vůně!
Hle, klásky blednou, blednou stony,
a nad tím celý oblak vonný
se vznáší jakby z bájně túně.

Ach takhle, pěvče, zahynout
jako ta luční tráva!
Ret bledni již, tvůj skon ti věště,
a na něm nechť ti píseň ještě
v omamnou sloku povyzrává.

Čtu ve měkké kůře březové,
 na stromě v houšti skrytém,
 dvě jmena mně osob neznámých
 ve srdci prostě vrytém:
 Maria, Josef.

5

A houštím si šlehá po bříze
 sluneční záře hravá —
 a písmena jedna pošmúrna,
 druhá je zlatě smavá:
 Maria, Josef.

10

Ach kolik zde bydlí as i let
 lidé ti v srdci vrytém?
 A jak as je osud v životě
 přešlehal různým kmitem?
 Maria, Josef.

15

Měl jeden z nich parný červenec,
 druhý snad mrazný leden?
 Či dosud jsou srdcem spojeni,
 srostli jak ve strom jeden —
 Maria, Josef?

20

Když navečer přijde otec zpět,
 smějí se květné oči?
 A které as z obou poupaték
 na krk mu dříve skočí?
 Maria? Josef?

25

(V březovém lese)

Co vše mi vypráví ten les,
co hovorných tu stromů,
co vše sem lidé napsali
a nevěděli komu!

5 A já mám též už břízu svou
a píšu, nevím komu:
„Vždyť jsem chtěl také šťasten být,
však pánbůh nechtěl tomu!“

Slunce je jak velký žernov, pánbíček jím den svůj mele,
 samou září, samé zlato po horách a dolech stele;
 sotva za rána že začal, již se krajina ta celá
 — jak na zlaté půdě obraz — bájnou krásou rozeskvěla!

5 Co ten letní den nám dává! Co tu šperku, co tu lesku:
 brilianty posypal mi celou tu mou lesní stezku,
 lesu šat dal safirový, vedle něho bujně mlázi
 zlatými si šípy hraje, stříbrnými mříči házi.

10 Na potoce vlnky pyšně v stříbrných korunkách plují,
 nad potokem drahokamy bleskně vzduchem postřeluji,
 ode břehu po dědině modrounký se závoj třese,
 přes celý kraj ten šírý, po celé se hoře nese.

15 A na hoře u temene paprskový šlehá plamen,
 zakletým tam nad pokladem snad to hoří „boží kámen“,
 nebo to tam divé ženy na těch horských bylin vůni
 z dumních jeskyň vynešené, drahé šperky svoje sluní.

20 Tělem sladké teplo běží, jak když děva v rty mne líbá,
 tvář se moje pousmívá, hlava chvílkou zakolibá;
 na tu krásu, na to modro v blaženosti ústa špulím,
 ve stínu se k mladé lipce vroucně jako k milce tulím.

Je mi blaze, je mi krásně v letním teple, v slunné září —
 jak bych seděl v mléčné lázni, na máslovém na polštáři.

Je tak teplo — je tak ticho!
 Vlnky jenom šepotají,
 nad nimi se němým vzduchem
 lesklá šídla třepotají.

5 Ametystové ty jehly
 sem tam, sem tam polétají,
 oči mé mně zašívají,
 mysl moji oplétají.

10 Ba já cítím, že má duše
 někde je už v limbu branách —
 pán Ježíš mně postůj v hlavách,
 andělové po všech stranách! —

15 Spal jsem; pojednou však jak by
 bylo se mě něco tknulo,
 oči se mně rozevřely,
 celé tělo sebou hnulo.

Hledím, trnu — ach ta radost!
 tedy přec to pravda jesti:
 koho pánbůh pomiluje,
 20 že mu dá i ve snu štěstí!

Zlaté slunko — mezikrát co
 tak se mně to slastně spalo —
 skrz listí mladé lipky
 dukáty mne posypalo!

Náš kraj se ženil dnes, bral oblohu si slíčnu,
 a vyzkušenf lidé staří praví,
 že kdo chtěl přihlídnot, moh vidět tuze,
 jak oba dávno již jsou láskou žhaví,
 5 moh lesklé zřít jich hledy, slastné chvění,
 moh pozorovat, jaké mají schůze
 za lesův obzorem, ba až tam hory na temeni.

Hned zrána obláčkové, bílé jako z vlny,
 po širém nebi sem tam houfně stáli,
 10 a nato k pochodu se seřadili
 jak šnůry perel, v nekonečnou dálí.
 Pak na nevěstu šlojíř dali barvy šedé,
 a na vůz s vranými ji mraky posadili —
 prach ve kotoučích letí po zemi a svatba jede.

Před svatbou muzika svou jasavou hrá píseň,
 bouř do koní svým modrým pere bleskem,
 hrom po nebesích z těžkých kuší střílí —
 a svatba kpředu jede s divým třeskem.
 Kde lidská obydlí, již okna odvírají
 20 a honem za svatbou si povyhlédnot pílí
 a šepci s úsměvem si blaženým: „Bůh žehnej kraji!“

Již svatba přelítla, jen skvoucí deštná vléčka
 se za nevěstou táhne ku obzoru.
 Jak vínku zdoba vpůli roztržená,
 od hory temene až dolů k boru
 hle! květoucí se duha oble kloní,
 a pod ní, bouřným deštěm osvěžená,
 25 zoraná pole krásně jako čerstvý chleba voní.

Nesmějte se pavučince
 na mých vlasech, kamarádi,
 nesmějte se do očí nám,
 že se máme s mladou rádi!

5 Třeba bylo pozdní lásce
 jako v sadě na podzimi:
 kapky mlhy po travině,
 bílé kvítko mezi nimi —

10 přece i to pozdní kvítko
 ještě těší mladou duši,
 pěkně hustým vlasům dívčím,
 pěkně plným řadrům sluší.

15 Bílé kvítko jahodové,
 sedmikrása bělolistá —
 a má zshedlá hlava má snad
 na těch řadrech také místa.

Jak dobře, že z ráje vyhnal nás
 kdys všechny ten pánbůh milý!
 I žehnáme otcům, praotcům,
 že hříchem nás podědili!

5 Tak vesele se to vandruje,
 ve uzlíčku hřich dědičný —
 ach bez hříchu by ten květný svět
 již zpola tak nebyl sličný!

10 Ba nebýti jeho, zda zněly by
 kdy po stráních jařně zpěvy?
 Zda těsil by kdy nás růží květ
 a kyproučké panen zjevy?

15 Zda bychom si někdy výskli tak,
 když „ku tanci!“ hudbě kynem,
 zda bychom se štěstím chvěli tak,
 když děvu si k prsoum vinem?

20 A ptejme se pánu nebo sluh,
 z měst slečinky, dívky veské,
 a každý nám chvějně přišeptne,
 že hřešit je ach tak hezké!

(Motiv číží)

Já umírám láskou. Loučím se
již se vším tím světa pychem —
ach zazvoň mi, děvče, k hodince
svým nejstříbrnějším smíchem!

5 Hrob vykopej na své postýlce,
šest střevíců dlouhý asi,
a místo těch tříštěk borových
v něj nastlej své zlaté vlasy.

10 Tak měkký to hrob, tak milounký — :
dvě nad hroblem očka svítí,
dva rty kvetou jako růží keř,
dvě líce jak z ráje kvítí.

15 Však vdova ty žítí nemůžeš,
nuž ulchni ve hrob ke mně,
a bůh nám dej sladce spočinout
a lehká nám budiž země.

Má poesie — dívčina
 a mžíkem láskou plápolá:
 jak spatří oči mladé,
 již ruku k srdci klade
 a hlava jde jí dokola.

Hned chystá roucho svatební
 jak padlým sněhem vroubené,
 a chystá závoj řásný
 a bleskný šperk si krásný,
 i vozy, věnci zdobené.

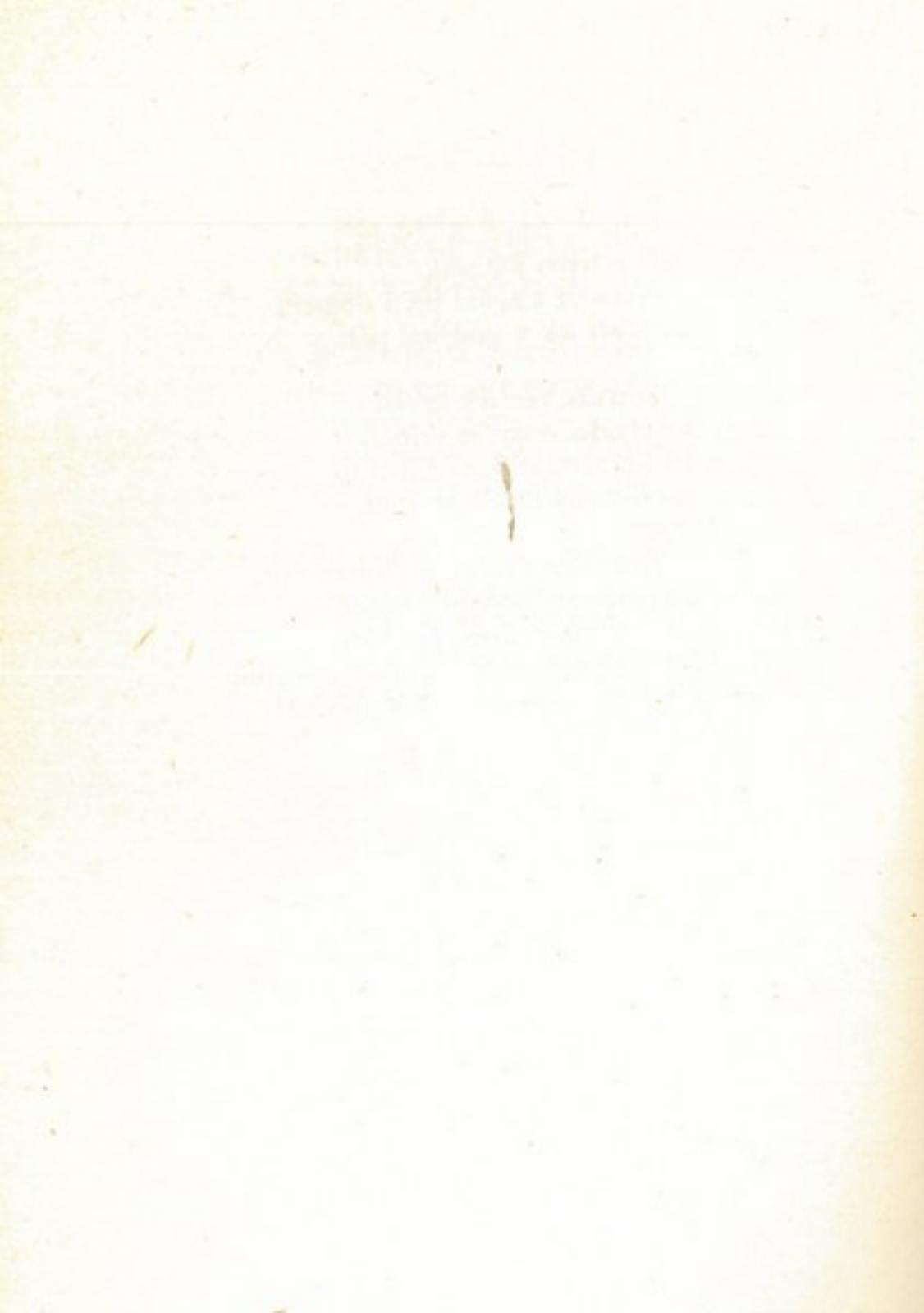
Již svatba v plném rozletu —
 v tom rozum v cestu vyrazi:
 tři stará slova vrhne
 a šátek v uzel sdrhne
 a rázem svatbu přimrazi.

(*Vzpomínka na Hálku*)

Teprve srpen. S oblohy
záře a teplo jen srší,
a přece již s agátu před domem
vše listí jak v podzimi prší.

6 Sotvaže větřek zavěje
a sotvaže větev se skloní,
již ku zemi se žloutlé listí to
jak zlacený deštík se roní.

10 Zamyšlen dívám se oknem ven
a chvěju se, podoben věchu — :
musí to přece být pěkné jen,
když člověku prchnou dny poslední
tak v plničké záři, tak v spěchu !

PODZIMNÍ

Náš Boubín má šedivou čepičku
 a zvolna si z dýmky kouří,
 on pánem teď, hledí si do kraje
 a lenivě očima mhouří.

5 Vše vidí: jak jeho že ženuška
 si lesní svůj vrkoč plete,
 jak větrným, měkounkým chvoštětem
 sníh skalního s úbočí mete.

10 A vidí, jak kolem po řekách
 ti trpaslí synci malí
 si po vodě dolů a nahoru
 své mlhové balvánky valí.

15 Jak šedivé ze skalní kotliny
 výš výše se kotouč paří,
 kde trpaslí dcerušky pro lidi
 z mlh dešťovou polívku vaří.

20 A jiné z nich plátna zas utkaly
 a věší je za strom všady,
 že vandrovník náhle se zarází
 a neví již, kamže a kady.

Zas Boubín se ku řece zahleděl —
 tam včeru už stavba celá,
 a od břehu k břehu se z mlhy most
 jak z mramoru do délky bělá.

25 A na břehu stojí lid spěchavý
 a radí se zdíven spolu,
 a který z nich mamilu uvěřil,
 hrš! sklouzl a sletěl až dolů!

A Boubín se hromově rozchechtal:
30 „Ne, mámo — ti kluci tvoji —
ej mají ty děti ted nápady,
že člověku rozum až stojí!

No mládí je mládí a stvořeno,
jak myslím, jen ku radosti —
35 hod, mámo, jim mlhy té ještě kus,
vždyť máme jí, chvalbohu, dosti!“

Já hnal se pestrým, lusným za motýlem,
 byl samý nach a plný zlaté zdoby —
 však trhám zpět zas zelenou svou síti:
 kam on mně used, bují tořič — kvítí
 5 umrlčí hlavy do podoby.

Já vesel hledal sněžnou parnasii,
 má květ tak milý, srdce do obrazu,
 a našel ji — však ruka zpět se veze:
 kol kvítku můra smrtonoška leze,
 10 s umtlčí lebkou ve svém vazu.

Když nad střechou osad se zmítá bouř,
tu přemnohá svém ve přístěnku
si zavzdychne dobrácká dušička as:
„Ta nebohá ptáčata venku!“

8 Ach, prosím vás, pražádnou lítost jen!
Nám, kteří svá nemáme hnizda,
je nejvolněj, nad námi, pod námi bouř
když válečnou muziku hvízdá.

10 Když kolibá les se jak na vlnách
a k zemi až shýbá své témě,
a blesky se třískají o čela skal,
až třese se kolkolem země.

15 A urve-li nás to a smete nás
a rozrazí prsa o kámen —
bouř zahučí velebný pohřební žalm
a příroda zavzdychne amen!

(Motiv dívčí)

Ty naše hodiny
jsou jako z rodiny!

Když jsem s hochem bývala,
koléčka si zpívala,
repetila cvaky cvaky —
když jsme se my políbili,
koléčka si mlaskla taky.

Ach — hocha odvedli,
mně tváře pobledly!

Hodiny teď jdou a jdou
líně jedna za druhou,
a koléčka cvaky — cvaky —
když si vzdychnu na posteli,
koléčka si vzdychnou taky.

(Motiv italský)

Kdy lánska přilétá?
 Když jaro dýchá po horách,
 ze země mízu loudí,
 a labuť, jinde zrozená,
 po našich vodách bloudí;
 s břehu když do vln bublavých
 měkounká pomněnka se dívá,
 a lidem vonných za nocí
 v každinké žilce slavík zpívá...

Kdy lánska odlétá?
 Když nad oblaky nahoče
 labuť své mladé volá,
 a dole vítr v strništích
 vzdorná si hvízdá kola;
 v zpáteční vodě pod mlýnem
 když žlutavá se stříže točí,
 a lidem němých za nocí
 i ve snu chladem vlhnou oči...

Podzim je zde a krátký den,
 svět jak by k spaní byl odstrojen.
 Již širý kraj zhnědnul a hory jsou
 jak holé zdě,
 a vzpomenuv jara nevíš víc,
 nač bylo zde.

Zkouším si myslit jaro zpět —
 těžký je myšlenek zpětný let!
 Kdo uhod by němém tom o lese,
 že zpěvem zpěl,
 10 kdo o nahém keři trnovém,
 že růže měl?

Zimavá třesoucí se zář
 pobíhá přes země ztichlou tvář.
 15 Já sleduju zrakem ty záchvěvy
 a dýchám chlad,
 a duší mou chvěje otázka:
 byl jsem já mlád?

- Že šedivím, praví váš veselý smích?
 Ted vidíte, cože je z boje,
 jejž s ledovým svádělo rozumem
 si horoucí srdce moje
 na hranatém živobytí!
 Ach potlouklo! Šedivý hlavy lem —
 to není snad starobyly měkounký sníh,
 to stopy jsou krupobití.
- Ba — bylo to jako tam na horách!
 Žár od jihu k výši se plazi
 a z půlnoční druhé zas strany
 se ledový vítr zvedá,
 až ve výši u skalní hrany
 vír v mlhový oba se srazí —
 pak sypou se kroupy jak bohatý hrách
 a mžikem je hora šedá.

Chtěl věčně bych být jen jak podzimek —
 však jako ten první a zdravý:
 má z železa svaly, z žuly hnát,
 přitom jak dítě je hravý.

5 On na každou skulinu hvizdne si
 a šustí si v každičkém chrastí,
 on mlhy si chytá na větev,
 větry do skalních si pastí.

10 On balvany mlhy si do výše
 až k temeni Boubínů vleče,
 a pranic si z toho nedělá,
 v kapkách že vše hned zas steče.

15 On do kraje smečku si vypustí
 svých drobounkých virových dětí
 a do cesty sfoukne jim pro hračku
 písek a listí a smetí.

20 Pak zase kams do dálky zavolá,
 a zní to jak dělová rána —
 kde vzala se, vzala, už je tu
 obrovská smršťová panna.

A panna hned dokola — dokola,
 v důl, na horu nohu svou sází
 a podzimek střechy a vývratě
 dvorně jí v zástěru hází.

25 Zas hvizdne si — kosti to projímá —
 na mračna, jež nesou si hromy,
 a vymknuv jím hromový z rukou klín
 po lese štípá jím stromy.

I vyrve jim oheň ze záňadří
svou divoce nezdolnou silou —
„Chci pořezat všechny ty hlavy skal
zubatým bleskem jak pilou!“

Však nechtěl bych být jak ten podzimek,
 když blízko už k zimě se kloní:
 je dětinský, svět-li se zamračí,
 hned po tvářích slzy mu roní.

8 Vždyť po nebi už i to sluníčko
 pak smutně o berličkách chodí,
 a podzimu starci se každý den
 jak ve mlýnském zákalku rodí!

10 Když krajem jde, chvěje se zimničí,
 a každý mu věterek ostrý,
 když lesem, krok chrastí, jak vyschlá když
 mu kůže se tluče kol kostry.

15 Když trochu chce vesele vykročit,
 hned zarazí, schází mu dychu,
 když k zlosti se krev chce mu rozvařit,
 je vášeň ta jenom už k smíchu! —

20 Já hledal jsem stařeckou pro vášeň
 si obraz, už přec jsem jej našel:
 toč na zimu bouř — blesk blikavý
 a hrom už jen jakby kašel.

,Jedl! — „Kam?“ — ,Kam chceš, jen z města ven!

At někam ve přírody dóm

se rychle, rychle svezu,

a trávník vidím zas a strom.“

8 My dojeli. — ,Teď slezu!“

Tak nač jsem vyjel!? — Slunce plá,

však po paprscích spavá rmuť.

Na vodě vráska líná,

po stromech všude, všude žlut,

10 a z trávníku čpí hlína.

Zde lávka. Vyndám zrcátko —

ne, ne — leť ke všem čertům jen!

Již o strom sklo se drtí —

což vyjel jsem si z města ven

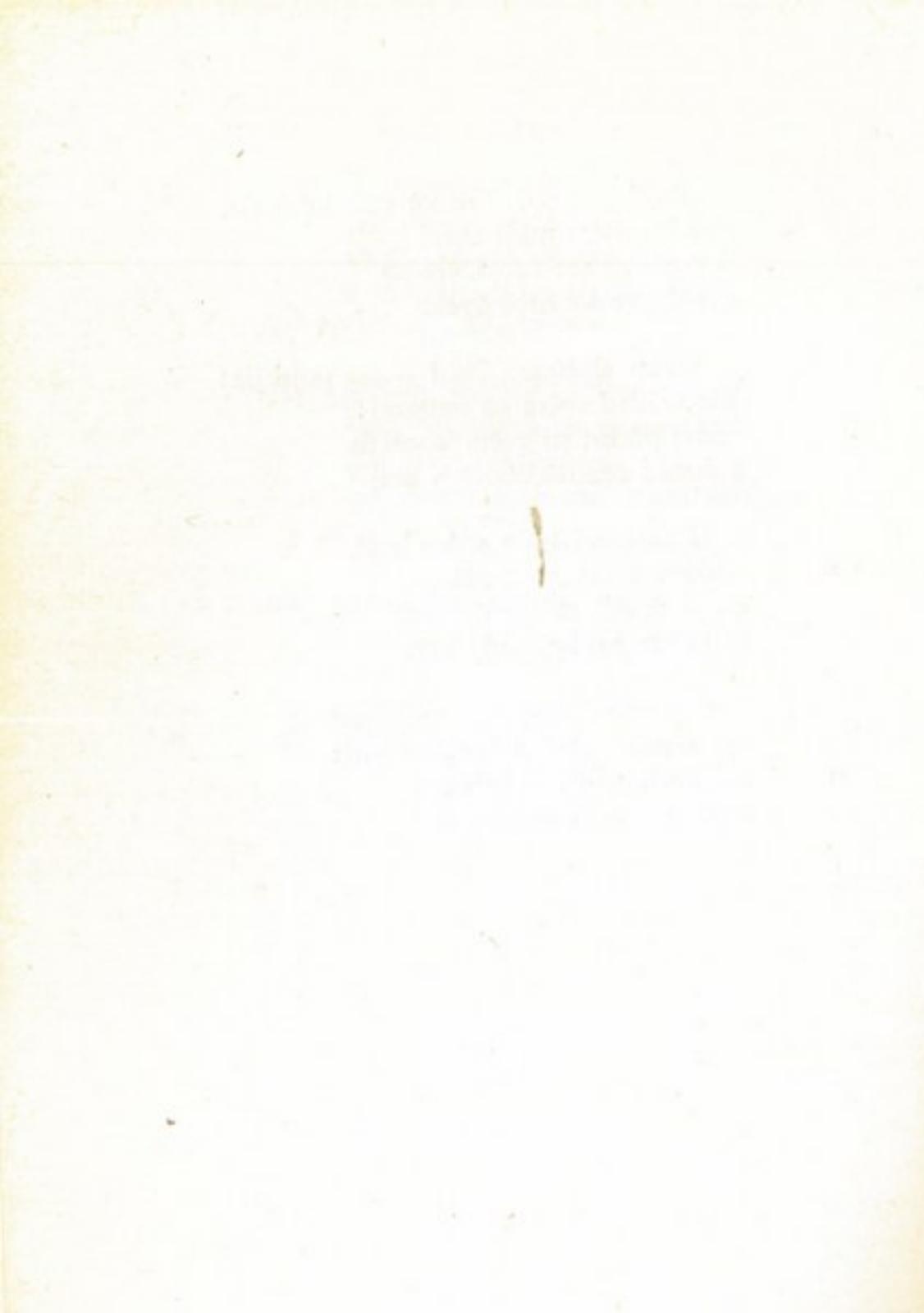
15 zřít toaletu smrti?

„Pojd — pojď!“ to ve výši kdes volá
a zní to jako ptačí skřek;
já rozhlídl se: černá vrátka
a malý veský hřbitůvek.

5 A zase slyším: „Pojd — nu pojď již!
Víc nehled světa na mumraj:
vždyť přelítli jsi světa koncem
a dosud neznáš blahých kraj.“

10 Já naslouchám a srdce buší,
a hlava klesá níž a níž,
a pojednou tak luzně hledí
ty hnědé hroby, rudý kříž.

15 Je pravda! Nač se plavit mořem,
nač slézat strmých horstev lem:
zde zcela nízký pahrbeček
a za ním zcela nová zem!

ZIMNI

Své čelo mi do okna vtlačila
a bílým svým okem se dívá —
já vidím ji, zimu, tu paní zlou,
jak mlhavým prstem svým kývá.

5 Je ticho, je mráz a mdlá noha má
si na prahu vykročit váhá,
však zima po horoucí dlani mé
již mlhavou rukou svou sáhá.

10 A pozvolna ruku tu pozvedá
a klade ji kolem mé šíje —
ta vražedná žena! vždyť cítím již,
jak ze prsou dechy mi pije!

15 A cítím, jak v ledovém objetí
tvář bledne, ret rychle jak chladne,
jak tepna se ve skoku zaráží
a srdce jak klesá a vadne.

(Marii)

Znal jsem ji ještě tak maličkou.
 Viděl, jak s dětskou svou sesličkou
 ku oknu pracně se táhla.
 Vystoupla, špulila drobný ret —
5 kamkoli pusinkou sáhla,
 naskočil čistoučký ledový květ.

Vidím ji dorostlou, rozkvětlou;
 rozkvětlou, v oku však uhnětlou,
 po tváři bledost jí běží.
10 Ku stolu níží svůj chvějný ret,
 na stole v rakvičce leží
 děťátko, čistoučký ledový květ.

(Motiv nadrodní)

Proč vyhlíd jsem oknem teď k lesu ven?

Tam u lesa okno se třptytí,
tam vloni byl sněhový ještě láň
a letos už chaloupka svítí.

5 Já vsázím se, že se tam za stolem
dvě mladistvé tulí teď hlavy,
vždyť v chaloupce mladý je páreček
a první svůj svatvečer slaví.

10 A na nebi nad malou chaloupkou
tak do dálky hvězda se třptytí —
a snad by tři králové věděli,
kam napřesrok s poklonou jíti.

V očích mně cos světélkuje,
lebkou mně to lehce cinká —
mojí duší náhle vane
mladá, bujná upomínka :

6 Jasný měsíc, rovná pole,
všude plno sněhu na nich,
a my z chrámu od půlnoční
na zvonivých jedem saních.

10 V huňaté své kožešině
vedle mne si dívka hoví —
teploučká jak letní vínek,
hezoučká jak dukát nový.

15 V chrámě jsem se na ni díval,
nosíkem jak v knize leží —
při modlitbě ve dřímotách,
při hubičkách teď tak svěží !

20 „Dej mi ještě třetí — čtvrtou —
a pak pátou — šestou, dítko —“
tolik medu, tolik vúně
a tak droboulinké kvítko !

„ „ „ A teď ty mi navrať všecky, “ “
v smíchu dívčina zas praví —
pěkně se to v saních sedí,
že se nesrážejí hlavy !

25 Tepny létly, srdce bilo,
jak by rozskočit se chtělo —
rád bych ještě jednou prožil
v myslénkách vše, co se dělo !

Ale jasný měsíc bledne,
slaběj to vždy hlavou cinká —
za sněhová lada letí
mladá, smavá upomínka.

Přec jen jsem kdysi hlavu sklonil v smutku,
 když četl jsem, co dobrý Krylov piše
 — jakž každé slovo jeho pravdou dýše! —
 o modré chrpě, jejím o zármutku.

5 Ta chrpa tichou nocí naříkala,
 že hlavu svou již těžko k zemi kloní,
 než jitro svitne, ach! že bude po ní,
 a teskně nad svou smrtelností štkala.

10 Ta hloupá chrpa! Když tak hlavu chýlí,
 že símě její širým polem letí,
 že příštím jarem vzkvetou její děti,
 že vzkříší v nich se — hloupá chrpa ví-li?

15 Že ten jen na skon smí si naříkaty,
 kdo hluchu květl, bez ovoce přejde,
 kdo bez vzkřísení pod tu hroudu sejde —
 ba naříkaty, třeba zaplakati — —

Co dál? — Nic, nic — ach pranic, moji ctění,
 chtěl jsem jen říct — vždyť též to jiní jistí —
 že není dobře vše ve světě čísti
 20 a ještě hůř že: myslit o všem čtení.

Tak zvolna — tak smutně — tak sám a sám
 svou loďku dál životem sunu —
 což nechtěla pražádná dušička
 sem do mého vsednout člunu?

5 Ach odpusť mně pánbůh tu otázku,
 a nečiň můj hřích ještě větší:
 když vesla svá nad vlny nadzdvihnu —
 vždyť kanou s nich slzy něčí!

10 Když na konec kormidla pohlédnu,
 vždyť trhnu tak plaše, tak prudce:
 tam vzadu ty pruhy — toť spínají
 se za mnou dvě bílé ruce!

Když jsem mlád byl — když jsem mlád byl,
 jaká vůně byla v lesích,
 jaká zeleň po lučinách,
 jaké modro na nebesích!

5 Co si v prsou písni hrálo,
 co jich na rtech poletalo —
 vše mi v světě v píseň zrálo,
 vše a vše se zpěvem stalo!

10 Myšlénka v zpěv proměněná
 zvonila jak ocel zvoní,
 šuměla hor nad temena,
 jak když orel mraky honí.

15 Ach jak zněly mladé slohy
 jasným zvukem, slyšny všude,
 myslím, že z mých zpěvů mnohý
 také přes hrob zvučet bude!

Přišel podzim — těžké časy —
 náhle les víc nemá vůně,
 lučina ne květů více,
 nebe modra ve svém lúně.

20 Přišel podzim, dny s ním rmutné,
 šerá rána, noci černé,
 myšlénky v nich k smrti smutné,
 nedozírné, nedoměrné!

25 Myšlénka se pírkem chvěje,
 hlas se jako lístek třese,
 a co teď ret slabý pěje,
 víc se přes hrob nepřenese.

Když dal osud píseň tobě — jen ne dlouhou, jen ne
dlouhou!

Posluchači hlavy věší,
každý již se po悼vrací,
zavzdychne si, zašeptne si:
„Zestár pěvec — hlas už ztráci!“

5

Když dal osud cestu tobě — jen ne dlouhou, jen ne
dlouhou!

Poutník pak už sice všaký,
bujně okolo se neša,
outrpně tě měří žraky:
„Chudáček už klesá — klesá!“

10

Jesenní kraj jsem, znavený
 po bujném, úrodném letu,
 šerá se po nebi chmúra pne
 a písně mé mají se k letu.

6 Uprostřed kraje je bílý chrám
 — tužby mé dosud jej staví —
 kol jeho věží se písně mé
 teď slétají v šveholné davy.

10 Zmatený šveholl Víc žádný zpěv,
 žádné v tom popěvy tklivé,
 slyším jen pípnutí tázavé
 a vzkříknutí netrpělivé.

15 Odleťte tedy, již odleťte
 do krajin mladistvě stinných —
 sbohem si leťte, já oněmím,
 vy leťte si do srdci jiných.

Den vznesl se z údolu; výš a výš
 ted kráčí svým světelným krokem —
 „Kam jdeš ted, kam jdeš?“ — „„Vždyť vidíš přec,
 že ku výši hory bokem.““

- 5 • A pojednou ztemněla hora se,
 a zhaslo i zlacené témě —
 „Kde jsi ted, kde jsi?“ Však ticho kol
 a němá je širá země.

10 Já cítím se pojednou opuštěn —
 kam asi se den můj vznesl?!

A v zimničném, v toužebném pospěchu
 můj k údolu zrak zas sklesl.

15 Ach celá má minulost — vždyť to tam
 již plujou jen mráčkové šedí —
 a mně je tak ouzko, tak tesklivo,
 jak měl bych jít ku zpovědi.

Přede dvorem stará vrba,
 pně už vydoutnalé,
 samá jizva, samá troucheň —
 kdy ji podtít ale?

5 Z jara, když jí zbylá větev
 květem pookřeje?
 V letě, když své staré tělo
 na sluníčku hřeje?

10 Či snad v zimě? Spí pak jistě?
 Necítí to ani?
 Starý strom a starý člověk
 má tak málo spaní!

Řekla vlna k sestře vlně:
 „Proč mne stále stíháš?“
 Řek den bratr ku dni bratru:
 „Proč se za mnou zdviháš?“

⁵ Řekla bolest ku bolesti:
 „Co tu, sestro, hledáš?
 Sotvaže si někde hnízdím,
 již si ke mně sedáš.“

Odvětila nová bolest:
¹⁰ „Vždyť jsme spjaty v kruhy,
 kam jde jeden toho rodu,
 tam jdem všechny druhy!“

Liják se v okna boří —
 noc divoká a děsná!
 Já ležím chorý, bez sna,
 a lampa noční hoří.

5 „Světélko poloslepé,
 rci, lampo malá, nač jsi tu,
 bych viděl líp svou samotu,
 svou bolest cítil lépe?“

Mrkla si ve přístěnku:
 10 „„Ej počkej, chvíliku počkej jen,
 já kmitám, svítím oknem ven,
 těm hladovcům tam venku.

Dost jsem se rozproudila,
 by liják znal, kam mráz svůj líst,
 15 by kulich zřel, kam v okno bít,
 a smrt by nezbloudila.“ “

Byl pevný koráb to a hrdě vzneslý,
dub stěžeň jeho, boky jako z žuly,
a rovno cestu svou si mořem brázdil,
nechť vlny orkánem se rozedmuly.

5 Však náhle siný blesk se s nebe snesl
a po korábu jako had sjel k moři —
zvon zaduněl, tak hrozně, žaložalně,
a z lodí kolem zazněl pokřik: „Hoří!“

10 Jen mžik a koráb letí osamělý —
kdož dlel by tam, kde osud duby drtí! —
divokým skokem letí v noční chmúru,
tam někam v dál, kde čeká přístav smrti.

15 Již stěžeň padnul, s ním ta flaga pýchy,
jak z děla rána po vodách to znělo,
sloup jisker šlehnul k nebeským až branám
a zas se kolem do slepa vše stmělo.

20 A koráb zase dál a jemu v týlu
saň sedí ohnivá a hladně ničí
oud po oudu i kusy v propast hází,
a vlny dole varem kypí, syčí.

Již trup se níží, jako sen by dýmný
se rozplývají charé jeho rysy —
jen chvíli ještě, malou, krátkou chvíli
a popel můj se s širým mořem smíší!